

Vizi László (1934-2008)

A körmendi városi könyvtár igazgatójaként nyugállományba vonult könyvtáros kollégánk hivatásválasztása nem volt előre eltervezett, ahogy generációjában sokaké. Vizi Lászlót a véletlen, no meg, ahogy sokszor mesélte jellegzetes mosollyal az arcán, a könyvek, az olvasás szeretete sodorta a könyvtáros pályára. Mások gondolták úgy, hogy a betűk iránti szenvedélye a lakatosműhelyen kívüli szolgálatra predesztinálja.

Háromgyermekes munkáscsaládban született, eszmélésének idején apja villamosvezető, anyja házmaster volt Szombathelyen. Édesapja nyomdokán „vasas” akart lenni, ezért került 1948-ban a fővárosi villamosvasút főműhelyébe (BESZKÁRT) lakatos tanulónak. Amikor bányászokat toboroztak, Várpalotára jelentkezett, 9 hónapot töltött ott. Szombathelyre visszatérve, műszerész-lakatosként a városi tatarozóknál (a későbbi TANÉP elődjénél) kapott állást, ahonnan azután „kiemelték”. (Pósfai, 1978.) Ennek menetéről két története volt. Akkurátusan tudta felidézni, érzékeltette a soha sem várt lehetőség egyszerre sorsfordító, és ugyanakkor regénybe illően valószerűtlen voltát. Egyszer, szólt a történet, a megyei tanács művelődési osztályára hívták, gondolta, javítani valója akadt. Bepakolta szerszámait a táskába, és bekopogott az osztályvezető irodájába. Ám nem szerelnie kellett, hanem a megyei könyvtárba irányították dolgozni. 1952-öt mutatott akkor a naptár. A *Vasi Honismereti és Helytörténeti Közleményeknek* adott interjújából mindezek előzményére is fény derül. Abban az időben a Széll Kálmán utcában működő városi könyvtár szorgalmas látogatója volt. Ott figyeltek fel sokoldalú érdeklődésére, könyvszeretetére. Az 1952-ben létrejött megyei könyvtárnak fontos feladata volt a megye közművelődési könyvtári hálózatának megszervezése. A kollégák lehetőséget láttak a 18 éves fiatalemberben, és minden bizonnyal innen érkezhetett a javaslat a megyei tanácshoz Vizi László könyvtárossá képzésére. A munkatársak segítségével a gyakorlatban kezdett megismerkedni a könyvtári munka alapjaival, segédkönyvtáros lett, és még abban az évben megbízták a körmendi városi, járási könyvtár szervezésével. (1952. október 1.) „*Keserves volt, de egyre jobban belejöttem a szervezésbe, s hamarosan*

megnyitottuk a könyvtárat – 196 kötetel. Hát nem furcsa? Ennyi könyv ma már mosolygásra készlet, de akkor igazi örömet jelentett.” (Pethő, 1995. 22. p.)

Amikor a lelkes fiatalember megkezdte könyvtári munkáját, kevés előzményre támaszkodhatott. A városi Kaszinóban ugyan 1846-ban már nyílt könyvtár, és az első népkönyvtár-alapítási lendület Körmentre is elért 1891-ben, majd a második 1947-ben, ezek a könyvtárak azonban rövid ideig működtek. Állományuk szinte teljesen megsemmisült. A folyamatos közkönyvtári ellátás a járási könyvtár működésével, azaz Vizi Lászlóval kezdődött Körmenten. Aki munkája közben hamar rájött, hogy a megismert feladathoz való vonzódása nem elég. Hivatássá éréséhez szakmai tudást és műveltséget kell szereznie. Tette ezt azután céltudatosan, kitartóan. A könyvtárosi képesítést 1956-ban szerezte meg Budapesten, a Pedagógiai Főiskola levelező tagozatán. Rendhagyó rekrutációja pedig egy „vizi” jellegzetességgel is felruházta: mindig úttörő érdeklődést mutatott a műszaki dolgok iránt. A korszerűsödő könyvtári technológiára olyannyira fogékony volt, hogy nem csupán annak alkalmazásában járt élen, hanem maga is alkotott olyan eszközt, amely megkönnyítette a könyvtári munkát. A „vizigráf” néven közismertté lett céduลาสokszorosítója Vas megyén kívül is népszerűsítette nevét.

Kollégánk több interjúban is elmondta, hogy a szakmai tudás megszerzése mellett kezdetektől fontos feladatának tekintette a település múltjának, társadalmának és gazdaságának megismerését. Beszélgetett emberekkel, olvasott, tapasztalatokat szerzett. Könyvtári munkáját úgy végezte, hogy a gyűjtemény és szolgáltatásai mielőbb megfeleljenek a városi könyvtár követelményeinek, de leginkább arra törekedett, hogy a lakosság, és főleg a felnövekvő generáció mind szélesebb körben megismerje az intézményt, bővüljön a használói kör. A megye egyetlen könyvtárában sem szerveztek annyi rendezvényt, könyvtárlátogatást, mint Körmenten, miközben személyzeti gondokkal, létszámihiánnyal birkózott. Csapatának szorgalma, a könyvtárvezetés elszántsága és újra való fogékonysága a Batthyány-kastély 320 négyzetméterén 1979. január 1-ére, ekkor kapott Körment ismét városi rangot, gazdag szolgáltatást kínáló kulturális alapintézményt hozott létre. (Pallósiné Toldi Márta, 1979.)

Pályafutása alatt mindvégig megőrizte az újdonságok iránti érdeklődését. Ha valamely, itthon addig nem ismert tevékenység kezdett meghonosodni a magyar könyvtárügyben, akkor az Körmenten is hamarosan bevezetésre került. Így indult a 60-as évektől a fényképek helyismereti gyűjteménybe építése, tudatosan az alapozó, állapotörögztető fotódokumentáció elkészíttetésével. Ma már online elérhető: http://www.konyvtar.kormend.hu/szikla/foto_kereso

De sorolhatnánk tovább a másolatszolgáltatás megindítását, a hanglemezek gyűjtését, a video könyvtári alkalmazását, az „alig számítógépek” helyismereti feltárásban való alkalmazását, 1989-től már a feltárára adatbázis épült. Elszánt volt a városi könyvtár szolgáltató szerepének kimunkálásában is, a központi szolgáltatások (*Pedagógiai Információ, Magyar Mezőgazdasági Bibliográfia*) nyomán kialakított, helyben szükségesnek ítélt szétsugárzó szakirodalmi tájékoztatás elindításával. 1993. december 31-én történt nyugdíjba vonulása kapcsán talán leginkább azt fájlalta, hogy nem adatott meg már neki a valóban ütőképes számítástechnika üzemszerű működtetése, melynek alapjait 1993-ban az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságtól nyert támogatással még megalapozhatta.

Ma már elképzelhetetlenül nehéz küzdelmet folytatott a térség könyvtárügyének megszervezésében is. Pénzügyi gondok, kezdetleges járművek, ill. azok hiánya, központi, közigazgatást követő akaratra történt átszervezések (tanácsosítás, körzetesítés, ellátórendszer), és a könyvtári kultúra falvakbeli hiánya nehezítette a hatalmas térségben való tevékenységet. (Csaknem nyolcvan szolgáltató hely, 51 letéti könyvtár alkotta legnagyobb kiterjedésében a járást, később a városkörnyéket.) Emlékszem, pályakezdő koromban rácsodálkoztam, amikor igazgató kollégái „körmenti megyei könyvtárat” emlegetve évődtek vele. Például akkor,

amikor a Szombathelyen szervezett alapfokú tanfolyam mellett, körmendi kihelyezett kurzusokat és vizsgákat sürgetett, hogy tiszteletdíjas segítőitársai előnyösebb utazási feltételekkel szerezhessenek alapvető jártasságot a községi könyvtárak kezelésében.

Jelentős szerepet játszott az Informatikai és Könyvtári Szövetség Vas Megyei Tagozata létrejöttében, melynek első tagozati képviselője volt. Ebben a szerepében is sokat tett az együttműködés erősítéséért, a megyei könyvtárhálózat funkcionalitásának megőrzéséért, megújításáért, a Vas Megyei Könyvtári Alap létrejöttéért. (Németh Tiborné, 2007.) Igazgatói értekezleteken, szakmai vitákon keveset beszélt, de rövid, lényegre törő mondataival mindenről határozott véleményt formált.

Vizi László életútjára visszatekintve azt láthatjuk, hogy egyidejűleg több pályán mozgott. A könyvtárszervezés mellett elköteleződött az ismeretterjesztés, a közösségszervezés, a lokális identitás erősítése mellett is. Mindezek origója könyvtáros hivatása volt. Intézményvezetőként megalapozta Körmenden és térségében a modern közkönyvtári szolgáltatást, ahogy céltudatosan elindult megismerni a város múltját, ragaszkodása új célok felé irányította. Szenvedélyesen igyekezett mindent továbbadni írásokban és előadásokban mindarról, amit Körmend múltjából megtudott. A honismereti/helytörténeti mozgalom elkötelezett szereplője lett. Közreműködött az *Új Rábavidék* szerkesztésében. Alapító tagja és 2003-ig titkára a Csaba József Honismereti Egyesületnek, és *Műhely* c. sorozatának. Az egyesület a történelmi múltra való emlékezés lelkiismerete volt, számos emlékhely kialakítását hajtották végre, megemlékeztek neves helyi személyiségekről, történelmi eseményekről, hiánypótló kiadói tevékenységet végeztek. Vizi László hívta életre a honismereti akadémia előadássorozatát. Motorja, kreatív ötletadója volt a várossá avatás 750. évfordulójához kapcsolódó előkészületeknek. Maradandó eredménye, hogy 1994-ben megjelent az eddigi legteljesebb, monográfia igényű *Körmend története* (szerk. Szabó László) című kötet. Felkutatták és megörökítették a város utcanév változásainak történeti sorrendjét, elérték több korábbi történeti forrásmunka újrakiadását. Egyesületi titkáraként vallotta: „*Amíg ember marad az ember, saját és közössége múltjának történetét, megismertetését élete részének fogja tekinteni... Ha gyengül az érdeklődés, akkor még többet kell tennie a haza, a szülőföld megismerése: a hazaszeretet érdekében. S ehhez – egy élet sem elég.*” 26. p. (Pethő, 1995. 26. p.)

Kollégánk fontos helytörténeti munkák újrakiadását, vagy megjelentetését is gondozta, úgymint Zakál György – Dömötör Sándor: *Őrség*, Bíró László: *Egyházasrádóc krónikája*, Pataky László: *Az őrség múltja a Kercaszomori Református Egyházközség történetének tükrében*. Közreműködött a *Csaba József bibliográfia* szerkesztésében is. Folyamatosan jelentek meg írásai a *Vasi Honismereti és Helytörténeti Közleményekben*, továbbá a *Rábavidékben*. Ezek közreadására nevezetes helyi történelmi események és személyiségek motiválták, népszerűsítésüket a körmendiség feltételének tekintette. Szívesen írt „helyi tollforgatókról”. Például Iványi Béla jogtörténészről, Lothár László műfordítóról, a költőként is ismert Vida József jogászról, az ügyvédként praktizáló Mittli testvérekről. Kálmán álnéven, szépíróként és műfordítóként jelent meg, Ödön ismeretterjesztő publikációkat, szépírói alkotásokat adott közre. Vizi írt továbbá Körmend régmúltjáról, egy-egy érdekes eseményről, a Batthyányok birtokba kerüléséről, a franciák 1809-es térségi szerepéről. Egybegyűjtött szövegei az *Irodalmi alakok és helytörténeti adatok Körmendről* című kötetében is olvashatók. (Műhely sorozat, 2007) Szerkesztésében jelent meg a *Körmendi civil kalauz* (2000), amely a város Kulturális, Szabadidő és Sport Bizottsága felhívásával, egységes adatelemekkel mutatta be a helyi társadalom civil szervezeteit.

A városlakók kollektív emlékezetének gazdagítását nyugdíjba vonulásával sem hagyta abba. Joviális alakja, meghallgatásra kész, nyitott tekintete kutatói munkarendre váltott. Gyakran

láttuk őt így forráskutatásaiból feltekintve a megyei könyvtár Savariensia olvasótermében, melynek rendszeres látogatója volt még a 21. század első éveiben is. Előadásokra, publikációkra készült. A *Körmendi helytörténeti lexikon* című, átfogó várostörténeti munkája 2005-ben jelent meg. A csaknem 100 szócikk 2000-ig közöl információkat. Életrajzok, geológiai, földrajzi adatok, történelmi események, továbbá épületek, szobrok, emléktáblák, emlékművek leírásai szerepelnek a kötetben. E mellett ismertet térképeket, statisztikai összeírásokat, történelmi családokat, egyesületeket, felsorol országgyűlési képviselőket, közéleti személyiségeket is. A hosszú évek gyűjtőmunkája eredményeként megírt szócikkei sajátosan szubjektív látéképet adnak a város történetéről, melynek fogadtatása ellentmondásos volt. A honismereti mozgalom hiánypótló műként üdvözölte, ugyanakkor a régi várfalak feltárásán dolgozó Siklósi Gyula régészprofesszor erős kritikával illette.

Utolsó munkájával kollégánk azt üzeni, hogy haláláig megtartotta a maga számára kijelölt feladatkört, a honismeret, helytörténet alkotó művelését. Ezen a területen legbüszkébb talán az Iványi Béla nevéhez fűződő, az 1940-es években élt *Körmendi füzetek* sorozatának újraindítására volt. Ennek 12 füzete fölött bábáskodott. Az általa szerkesztett új sorozat első köteteként a *Körmend bibliográfiája* (szerk. Dénes Pálné, Pethő Gyula) jelent meg 1976-ban.

Türelemmel és kitartással viselt súlyos betegsége sem tudta elvenni kedvét a könyvtára iránti érdeklődéstől, melyet 41 éven át vezetett. Lélekben mindig kollégáival volt, mindig segíteni akart. Számon tartotta a történéseket, és főleg alkotott: írt, szerkesztett, konzultált. Élete végéig könyvtáros maradt azzal, ahogy folyamatos helytörténeti kutatásaival használni akart és szervezett, mindenekelőtt a szeretett városa történelmében eligazodni vágyóknak, és az őt követő könyvtáros nemzedékeknek, a tájékoztatás forrásául szolgáló művek létrehozásával. Kollégái, a város és a községek vezetői mindvégig elismerték munkáját, a térség könyvtárosai felnéztek rá. Ahogy könyvtárvezetőként utóda, Mecsériné Doktor Rozália írja, teljesítménye, harcoss kitarása alapján ő volt a „Főnök”, akiből nyugdíjas éveiben „Laci bácsi” lett, aki mindig ott volt, ahol, és amikor szükség volt rá. (Mecsériné, 2008.) A könyvtár igazgatói posztján Vizi László követő Papp Gyula pedig hosszú évtizedeken át volt kollégáját méltató nekrológiájának egyik bekezdésében életre is kelti altruista személyiségét: *„Emberi tulajdonságait, segítőkészségét jellemezendő, mindössze két momentumot szeretnék kiemelni. Az egyik, több évtizedes elkötelezettsége a rendszeres véradás mellett. Ritka vércsoportja sok emberen segített. A másik, az 1965-ös nagy rábai árvízhez kapcsolódik, amikor éjt nappallá téve mentette a veszélyeztetettek életét, értékeit. Önzetlen emberként társadalmi tevékenységéért soha nem várt ellenszolgáltatást. Baloldali elveit soha nem adta föl.”*

Vizi Lászlót Vas megye könyvtáros társadalmában és Körmenden mindenki ismerte. Becsülték munkabírást, segítőkészségét a mindennapi életben, továbbá azt, hogy toleráns, következetes, önmagához mindig hű maradt. Végéig kiállt az igaznak érzett ügyek mellett, a vitákat is vállalva. *„Ma sem fordítottam ki a köpönyegemet”,* - mondta el a Pethő Gyulának adott interjúban 1995-ben, amelyben nyugdíjasként azt is megvallotta, hogy éltető eleme lett a Honismereti Egyesületben végzett munka, miközben családjára és kertjére is több ideje maradt. A várossal kapcsolatos érzéseiről így vallott: *„Ma már jobban értékelem az egészséget, sőt talán még a szabadidőt is. A még hátralévő időt, amelyet Körmenden tölthetek el. Bár nem itt születtem, de úgy érzem, a város befogadott. Körmend lett az otthonom.”* (Pethő, 1995. 26. p.)

Hivatalos elismerésekben is része lehetett, mégpedig: Munka Érdemrend Ezüst Fokozat (1985), Körmendért Emlékplakett (1992), Népművelésért-díj (1995), Pável Ágoston Emlékplakett (1997). Vasi Honismereti Egyesület „Szülőföldemért” elismerése (2003). (Papp, 2007. 39. p.) Körmend város emlékezetpolitikája pedig Vizi Lászlót is beemelte a 20. század második felének tiszteletet érdemlő lokálpatriótái közé. A Dr. Batthyány - Strattmann László Múzeum 2015-ben, a városünnep alkalmából, Kutrovác Éva kezdeményezése nyomán, igényes

kiállítással és katalógussal tisztelgett a város nyolc személyisége, nyolc helyi alkotója előtt, akik a legendás hatvanas években kezdték munkásságukat. A zsúfolásig megtelt kastélykápolnában Vörös Ottó professzor, a Csaba József Honismereti Egyesület elnöke mondott megnyitó beszédet. Örökkévalóknak nevezte a megidézett alkotókat, akik tették a dolgukat, és munkásságuk révén a város életének részévé váltak. *„Egy település csak akkor tud fennmaradni, ha közösségként éli meg mindennapjait. Ők nyolcan ehhez a közösséghez, ennek építéséhez járultak hozzá, így megmaradnak az utókor emlékezetében.”* (Kozma, 2015. 10. p.)

Válogatás publikációiból

Így kezdtük. In: A Vas Megyei Könyvtárközi Bizottság Értesítője. **1972.** 3. sz. 24-26.p.

Helyismereti gyűjtemény a szolgáltatások rendszerében. In: A Vas Megyei Könyvtárak Értesítője, **1990.** 1. sz. 25-26. p.

A Körmenyi Csaba József Honismereti Egyesület működéséről. In: Vasi Honismereti Közlemények, **1995.** 3. sz. 32-36. p.

Körmenyi civil kalauz: körmenyi egyesületek, szervezetek címjegyzéke. Körmenyi : Önkormányzat, **2000.** 179 p.

Francia katonák Körmenyi térségében, avagy egy kisváros a nagy háborúban. In: Francia emlékek: Napóleon és Vasvármegye. Francia hatások Vasvármegye Művelődéstörténetében. Szerk. Kőbölkiti Katalin, Nagy Éva. Szombathely : Szombathely MJV Önkormányzata, Berzsényi Dániel Könyvtár, **2005.** 97-111. p.

Körmenyi helytörténeti lexikon. Körmenyi : Faludi Ferenc Városi Könyvtár, **2005.** 245 p.

Irodalmi alakok és helytörténeti adatok Körmenyről. Körmenyi : Csaba József Honismereti Egyesület, **2007.** 88 p.

(P. Toldi Márta Dr. PhD)

Felhasznált irodalom

A Körmenyi Járásai Könyvtár története. 1952-1972. Szakdolgozat / Papp Gyula. **1972.** 90 lev.

Apa és fia / Pósfai János. In: Vas Népe, **1978.** nov. 6. 6. p.

Jó alapokról magasabb szintre emelkedhet Körmenyi könyvtárügye / Pallósiné Toldi Márta. In: Könyvtáros, **1979.** 11. sz. 645-648. p.

„... a honismereti kutatók sikere, öröme mindennél jobban kárpótolt”: Bemutatjuk Vizi Lászlót / Pethő Gyula. In: Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, **1995.** 3. sz. 22-26. p.

Helytörténet szócikkekben. Teljesült a hajdani könyvtárigazgató nagy álma / Tóth Judit. In: Vas Népe, **2005.** nov. 2. 7. p.

Rendhagyó recenzió egy „lexikon” ürügyén / Siklósi Gyula. In: Kulturális Műhely, **2005.** 5. sz. 82-84. p.

A Vas Megyei Könyvtári Információs Rendszer működésének tapasztalatai / Németh Tiborné, Pallósiné Toldi Márta. In: A Berzsenyi Dániel Könyvtár évkönyve 4. Szombathely. **2007.** 24-39. p. A Vas Megyei Könyvtári Alapról: 32-34. p.

Vizi László halálára / Papp Gyula. In: A Vas Megyei Könyvtárak Értesítője, **2007.**(!2008) 3. sz. 38-39. p.

Vizi László: (Szombathely, 1934. május 22 - 2008. január 19.) / Pallósiné Toldi Márta. In: Könyvtári Levelező/lap, **2008.** 3. sz. 10-11. p

Vizi László (1934-2008) / Mecsériné Doktor Rozália. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, **2008.** 4. sz. 53-54.p.

Közelmúltunk körmendi nagyjai / Kutrovácz Éva, Jámbor Tamás, Móricz Péter. Körmend : Önkormányzat, **2015.** 24 p. ill. Testis Temporis = Az idő tanúja 29.

A legendás hatvanas évek körmendi nagyjai: munkájukkal városi közösséget építettek, példaképek / Kozma Gábor. In: Körmendi Híradó, **2015.** nov. 13. 18. sz. 10. p.